En ny generation matkulturforskare i Norden

KURT GENRUP är professor i etnologi vid institutionen för kultur och medier vid Umeå universitet och docent i etnologi vid Åbo Akademi. Han är arbetande ledamot av Kungl. Gustav Adolfs Akademien och ständigt adjungerad ledamot av Norrlands Gastronomiska Sällskap och Akademi. Hans forskning har främst varit inriktad mot fältet matkultur alltsedan doktorsavhandlingen Gåsskötsel *(1975).*

Att ge ut ett temanummer av *Kulturella Perspektiv* inom fältet matkultur har redaktionen diskuterat sedan mitten av 1990-talet. Forskningsfältet har mycket gamla traditioner i vårt land där Nils Keylands bok *Svensk allmogekost 1–2* (1919), kan ses som en startpunkt. Alltsedan dess har matkulturforskningen följt den teoretiska utvecklingen inom etnologin och grannvetenskaperna fram till den moderna kulturanalysen. Med en grov förenkling kan sägas att man gått från analys av enskilda kostelement via studiet av måltider till kulturanalys kring matborden och postmoderna perspektiv. Parallellt därmed har ett stort antal kulturhistoriska studier producerats som också bidragit till att föra ut forskningen i samhället.

Tidsligt har fältet breddats från inriktning på den förindustriella maten till matvanor i vår egen tid med blicken mot framtiden. Rumsligt är forskningen fortfarande starkt präglad av nationell och regional avgränsning, medan det komparativa perspektivet (som var vanligt under ett tidigare paradigm) är mera tydligt i symposievolymer som till exempel de som utgivits i samband med International Ethnological Food Research Conferences (sedan 1970; se Lars Olov Sjöströms recension i detta nummer). Socialt har fältet breddats från att ha varit inriktat på allmogen i relation till andra samhällsklasser till samhället som en helhet från kungafamilj till "utslagnas" gastronomiska subkulturer. Ett genusperspektiv, liksom kopplingen matetnicitet, spelar en allt större roll internationellt alltsedan 1980-talet med titlar som *It's a Pleasure to Cook for Him* (Anne Murcott 1983) och *Kost och etnisk identitet* (Beatriz Borda 1987).

Den tidigare "etnologiska trevligheten" som andades harmoni, helg- och vardagsfrid och matglädje har under

senare år alltmer fått vika för maträdslor, svält och missbrukade kroppar – detta gäller såväl undersökningar med ett historiskt perspektiv som de som behandlar vårt eget "ängslans tidevarv".

När vi här lyfter fram en ny generation matkulturforskare har vi gjort urvalet så att alla är odisputerade, men med spännande studier bakom sig som ger en god bild av färdriktningen inom det tidiga 2000-talets etno-gastronomiska forskningsfält. Inledningsvis till varje artikel presenterar varje författare kortfattat sig själv och sin inriktning.

Matkulturforskningen har i ett tillbakablickande perspektiv varit mycket stark i de nordiska länderna, liksom i det mera resursstarka Centraleuropa – att detta fortfarande gäller vill vi peka på genom att ge vårt temanummer en nordisk inriktning. Därvid är vi förstås väl medvetna om att vi inte på detta begränsade sidantal kan ge mångfalden av forskningsperspektiv rättvisa.